

OVERHEID. Europese regels, ideologische tegenstellingen, gebrek aan financiële expertise en onafhankelijkheid bestuurders altijd heikle punten

STAATSBANK BLIJFT SLECHT IDEE

In de aangepaste deal over de verkoop van Fortis aan BNP Paribas krijgt de Franse bank, net zoals in het oorspronkelijke akkoord, 75 procent van Fortis Bank in handen. De rest blijft bij de Belgische overheid. Dat lokt felle reacties uit. Sommigen betreuen dat de regering 'weigert' om het denkspoor van een tijdelijke nationalisering ernstig te onderzoeken, anderen blijven voorstander van een onafhankelijke bank. Maar hoe je het ook draait of keert, staatsbanken - terug van weggeweest - blijven een slecht idee.

Paul Van Rompuy

De omvangrijke overheidsoperaties voor banken in België en andere Europese landen hebben de rol van de staat als redder in economisch-financiële crisissituaties op een dramatische manier in de schijnwerpers geplaatst. Het risico op een instorting van het financieel systeem aan de vooravond van een wereldwijde recessie was onderlaad reëel. Het verdampende vermogen van gezinnen en aandeelhouders en de stopzetting van de kredietverlening aan bedrijven zou ongetwijfeld leiden tot een negatieve spiraal van inkrimpende bestedingen en een nog lagere groei.

De noodzakelijke interventies van de overheden als hoeders van het algemeen belang in moeilijke tijden hebben hier en daar nieuw leven gegeven aan het idee van een staatsbank als beste garantie tegen de wereldwijde schokken die de banken vandag treffen. In het bijzonder werd ervoor gepleit Fortis Bank 'geruime' tijd in de handen van de Belgische staat te houden. Voor alle duidelijkheid: dat betekent dat de staat of de enige aandeelhouder van de bank is, of op de algemene vergadering zo'n dominante positie heeft dat ze geen enkele blokkeringsminderheid hoeft te vrezen.

Na verloop van tijd en na het weggeven van de financiële crisis zou die staatsbank in aanmerking komen voor privatisering in een of meerdere stappen. Voorstanders van de strategie gingen ervan uit dat de verkoopvoorwaarden uiteindelijk veel gunstiger zouden uitvallen dan bijvoorbeeld de ruilverhouding, die begin oktober 2008 met BNP Paribas werd bedongen. Fortis Staatsbank zou in die hypothese in rustiger vaarwater gebouwen en bestuurd worden, zodat meerwaarden ten gunste

Het denkspoor van de nationalisering staat in schril contrast met de privatiseringsgolf in de jaren 90, waarbij onder meer ASLK in privaat handen terecht kwam.

Het denkspoor van de nationalisering staat in schril contrast met de privatiseringsgolf in de jaren 90, waarbij onder meer ASLK in privaat handen terecht kwam.

van de belastingbetaler kunnen worden gerealiseerd.

Dat denkspoor staat in schril contrast met de privatiseringsgolf van de jaren 90. Toen werden de financiële instellingen waarin de staat de enige of dominante aandeelhouder was, verkocht aan de privésector. Zo trok de Belgische staat zich terug uit ASLK Bank- en Verzekeringen, NMKN, Landbouwkrediet en Beroepskrediet. Ten slotte werden in 2000-2003 het beheer van de hypothecaire kredieten en de hypothecaire kredietportefeuille van het Centraal Bureau voor Hypotheekkrediet respectievelijk aan Stater, Nederland en aan ABN AMRO verkocht.

Die privatiseringen werden door de Europese regelgeving over de mededingingsvoorwaarden in de financiële sector opgedrongen. Bovendien waren bovenvermelde instellingen aan diepgaande herstructureringen toe, om in de

De benoeming van werkelijk onafhankelijke bestuurders is een heikel punt in het beleid van een staatsbank.

aangescherpte concurrentie omgeving een marktconforme rendabiliteit op hun eigen vermogen te behalen. Overigens waren budgettaire overwegingen in de aanloop naar de Europese Muntunie zeker niet vreemd aan de privatiseringsronde.

VRAAGTEKENEN

Bij het nog steeds levende idee om bijvoorbeeld Fortis Bank geruime tijd in handen van de staat te houden mer het oog op de realisatie van meerwaarden bij een latere privatisering zijn veel vraagtekens te plaatsen.

Het kan om te beginnen niet de bedoeling van de Europese instanties zijn om de inmenging van overheden in de financiële sector jarenlang toe te laten. Er heerst bijgevolg onzekerheid over de periode waarin die uitzondering voor alle EU-lidstaten wordt geduld. Bovendien zijn aan het perspectief van de realisatie

van meerwaarden voor de staatsbank in de volgende jaren strikte voorwaarden verbonden.

Het spreekt voor zich dat de staat als hoofdaandeelhouder van bijvoorbeeld Fortis Bank haar strategie op lange termijn zou vastleggen. Daarvoor is echter eensgezindheid in de federale regering nodig, zeker over de timing en de voorwaarden van een privatisering. Nu nationaliseren om later weer te privatiseren? Het is een publiek geheim dat in het verleden de ideologische tegenstellingen over de rol van de overheid in de economie de privatiseringsdossiers op zijn minst hebben vertraagd.

Voorts is het aan de regering om haar vertegenwoordigers in de raad van bestuur aan te stellen. In het verleden weerspiegelden die bestuurders doorgaans de samenstelling van de zittende regeringscoalitie. Het is zeer de vraag of voldoende niet-uitvoerende bestuurders

kunnen worden gevonden met de nodige financiële expertise om de complexe dossiers deskundig te beoordelen en die in staat zijn de risico's van het beleid van de bank te evalueren. De bankencrisis toont duidelijk aan dat een degelijk risicobeheer de achilleshiel van de getroffen grootbanken was.

De benoeming van werkelijk onafhankelijke bestuurders vormt een ander heikel punt in het beleid van een staatsbank. 'Onafhankelijk' staat hier in het bijzonder voor zowel politieke onafhankelijkheid als onafhankelijkheid tegenover concurrerende financiële instellingen. Van de bestuurders wordt ondermeer verwacht dat de kredietverlening aan ondernemingen wars is van elke politieke overweging.

WERKGELEGENHEID

Ten slotte is een staatsbank niet immuun voor eventuele diepgaande herstructureringen die een vermindering van de werkgelegenheid inhouden. Zal een regering die verachtkomend is om de lage Belgische werkloosheidsgraad, de nodige moed kunnen opbrengen om deze herstructureringen goed te keuren?

Gelet op de wankle budgettaire situatie van onze federale overheid en op de noodzaak tot het aanleggen van reserves voor de onontkoombare meerkosten van de vergrijzing, kan je de vraag stellen of het maatschappelijk verantwoord is om, indien nodig, aan een staatsbank nog meer kapitaal te verschaffen. Uiteindelijk zijn het de belastingbetalers - ook zij die geen aandelen van de bank aanhouden - die solidaire de lasten van de staatsruis moeten betalen. In de hoop dat de latere, onzekere meerwaarden niet in een of andere vorm ten goede komen.

Het was bijgevolg aangewezen om de overdracht van de deelneming van de staat in Fortis Bank aan een solide, kapitaalverschaffende partner, ongeacht zijn nationaliteit, prioritaair op de agenda van de federale regering te plaatsen. Met het oog op het vrijwaren van de werkgelegenheid is het vanzelfsprekend dat de voorkeur ook diende te gaan naar een partner die in ons land niet over een uitgebreid kantorennet beschikt.

Paul Van Rompuy is voormalig gedelegeerd bestuurder van de Federale Participatiemaatschappij en emeritus professor aan de KU Leuven.

Reageren? ophie@tijd.be